

Pisci na mreži: Ana Jurišić

- Izbor iz rukopisa *Venera kazimi / kroz srce Sunca*

U ZVIJEŽDU KENTAURA

Ikar pada

U vrijeme solarnih eklipsi, vrijeme pada vladara i heroja, ne razmišljaš o tome da je Sunce zvijezda i da to zna, da je zlatno središte planeta zaključanih u njegovu orbitu, ne razmišljaš o obećanju sjaja niti o prijetnji taštine, privilegije i pretjeranosti; gledaš sliku Carla Saracenija Ikarov pad, gledaš brežuljke i drveće, gotovo šumu, rijeku što zavija i iza zadnje okuke, čini se, vodi u nebo, gledaš plavu i zelenu vodu – zrcalo blage svjetlosti i ljude na obali što upiru prstom u zrak govoreći: gle, Ikar pada!, i čini ti se da je ipak ljepše od svega što se u tom prizoru ne vidi: i od strašnog čudovišta koje tek treba pronaći, i od mladića i djevojaka – da li žrtvovanih ili spašenih?, i od kralja i njegovog prvog arhitekta, i od kćeri koja sanja o bijegu, junaku – novoj zatočenosti, i od junaka, konačno, heroja koji će čudovište ubiti; da je, dakle, od svega ipak ljepše biti Ikar, željeti previše, stremiti previsoko, letjeti sve više i više, sve bliže i preblizu Suncu, da je od svega ljepše biti Ikar koji otopljenih krila pada u spokoj zelenila i vodu, napokon pada i ništa ga više ne može zatočiti i nitko ga više ne može spasiti.

Da ili ne? – travnjak, grm i jedna ruža

Krishnamurti rasklapa papir i čita pitanje: Molim vas odgovorite direktno: postoji li ili ne postoji bog? Da ili ne? Dvorana je prepuna i tiha, čuje se jedino, pojačano mikrofonom, šuškanje papira. Krishnamurti pročitava ponovo: Molim vas, odgovorite direktno: postoji li ili ne postoji bog? Da ili ne?, pa se nasmije sa svim svojim bijelim, lijepim zubima.

Popodne, u šetnji pariškim predgrađem, u vrelini ljetnog dana, slika studenata što se razilaze nakon predavanja već ga je davno napustila. Hoda tijela potpuno laganog u bijeloj košulji i svijetlim hlačama i odjednom, iza željezne ograde ugleda maleni travnjak. Zapanjujuće zelen. Dobro održavan. Star sigurno stotinu godina. I na njegovom kraju grm ruža s jednom crvenom ružom u cvatu.

Na bučnoj ulici, okružen vrućinom i mirisima grada, Krishnamurti stoji i gleda: travnjak, gotovo svjetlucav, grm i jednu ružu i ništa više.

Oni koji su sve izgubili

Oni koji su sve izgubili stoje posramljeni s viškom preostalog života, kao izrasline na rubu provalije od koje ustuknu drugi. Stoje na ulici uz ogradu. Drže cvijet, igračku, medvjedića, svijeću ili osmrtnicu. Čekaju da im netko milostiv presiječe uzice pa da poskoče s ulice, (kao baloni), zanjiju se iznad drvoreda i odlete.

Oni koji su izgubili sve ne podižu glave da vide zvijezde, oni znaju: nebo šuti, mi pričamo priče.

NA KARTI PROLJETNOG NEBA

I sve završi na Danteovom trgu.

Tu, na ledenoj klupi pored fontane, zagledanog u paru što se nesigurno diže iz daha, tu ga započneš. Tu ga postavljaš.

Pod zimskim svjetlom sve miruje i trne u svojoj privremenoj slavi. Kažeš: fali mi materijalnosti, konkretije, hrane za osjetila; pitaš: je li to crnogorica?

Mraz polegne na glatki kamen fontane, lišće uz grane, hladno drvo klupe uz njegov goli dlan. Preko rubova fontane nejednako se prelijeva voda. Bageri nad iskopinom razmiču površinski materijal – čim zagrebu, pokaže se bedem iz prvog stoljeća.

Tvoj se muškarac sramežljivo smiješi. Brine – hoće li trg biti dovoljno fotogeničan dok ga troši ova siva veljača?

Umjesto praznog trga, mogla je biti prazna stranica, ali neće – dok ispisuješ ovaj dnevnik gladi, u krevetu i željna svega, dok upisuješ bolesno tijelo u novi život – tu te započinje, tu te postavlja.

I ne mora on znati. Dovoljno je da jedno zna.

Prema Danteovom trgu! Prema njegovim velikim rukama. Između pošte i crkve, između škole i fontane, između hrastova, zastaješ, hodaš, osluškuješ – pa što ako – samo u mislima?

Polagano se kreće tvoje nezaustavljivo tijelo. I nemaš udjela u njegovim odlukama. Po pravu te gladi on ti pripada. Gladi žene za toplim dlanovima, gladi ženke, gladi dana za zimskim svjetlom, gladi prostora za predmetima.

Njegova šaka savijena oko drške kišobrana, ramena, leđa, crna kapuljača – svaki će tren nestati. Trg traži svoj prostor za sebe. I naći će ga.

I dobro je tako.

Tu, pred pročeljem s kamenim konjanikom i podignutim kopljem, pred propetim konjem, tu želiš zastati. U trenutku odvajanja u kojem svatko tko odlazi uzima od tvoga tijela.

Neka bude tako, kažeš: neka kopita zamahnu i ne nađu tlo.

Dva zvona na vrhu Gospe od milosrđa, gledana odozdo, ne otkrivaju ništa od svoje unutrašnjosti. Kad nazove, unatoč tihosti, samo njih ćeš čuti.

Sluša te, osluškuje – javlja tvoj šutljivi muškarac.

Dok ti ovdje gubiš riječi, najprije one što se prelome preko r, na tom zglobu iskliznu prve, onda one sa đ, malo se uruše, pa ih jezikom više ne možeš dohvatiti. Odlaze ti riječi jedna po jedna pred rukama besmislenim u tišini krila, dok namještaš usne da puhneš kao da gasiš svijeću, isplaziš jezik, zagrižeš donju usnu.

On smatra: treba šutjeti. Ti pak da, dok još imaš što – trebaš reći. Kažeš: ostajem bez riječi ovdje, i otvoriš ladicu klimavog kuhinjskog stola, izvadiš kutijicu i istreseš.

Po jedna na svakom malom pravokutnom magnetu, bijela na crnome:

Praznina, pogled, kišnom, volim, druga, daj, jednog, dva, sto.

Prebireš, organiziraš po vrstama.

Na Danteovom trgu lirika riječi, svjetla i prostora,

Ovdje u kuhinji – privremen prekid dotoka krvi u mozak. Frižider poezija.

Tvoj muškarac misli da je star, ne zna da si ti, ne zna da oboljeli u prosjeku žive 17 godina kraće, da tebe tijelo riječ po riječ napušta, da je uostalom uvijek malo vremena, da je samo ovaj procijep tvoj, u koji si spremna sve uliti.

I ne treba znati. Dovoljno je da jedno zna.

Noć je i Danteov trg gubi predmete, obrise, sjene i kretanja.

Njega sustižu godine, brige o starenju (privilegija zdravih), tebe pomisao budi iz sna: u platnenu vrećicu stavljaš gaćice i čarape, neseser i lijekove, punjač, ako te ostave nakon Hitne, ako zatreba a ti izgubiš i pokrete i brojeve, ne samo riječi, nego i njihova značenja,

Njegove tople dlanove u svojim hladnim rukama, njega titravog nasuprot tvog mirnog pogleda, ne brini, ne brini, govoriš mu dok pakiraš – pogledaj kakvi smo mojim očima.

Tvoj muškarac misli da bi takva ljubav bila smiješna, ti, nepomična u oklopu MR-a koji buči i hladi, s nježnim dodirom gumene pumpe u dlanovima (za slučaj da vas primi panika, pružajući ti je, kaže medicinski tehničar), ti, dakle, smiješ biti smiješna.

Šalješ mu adresu, ulaz i kat, „Haos, ovu sam poruku trebao dobiti prije 25 godina“ – odgovara.

Nečije koljeno popušta u tvome, nečiji prsti drhte u tvojima, netko zagriža nesigurno tvojom vilicom, tvojim zubima, nečija šaka trne, usne se suše, grlo se steže na pomisao zraka. Nećeš. Umrijeti. Sama. Ponavljaš si i ne misliš na njega.

Na Danteovom trgu rastjerivač ptica emitira glasove orla i jastreba, zvukove panike i bijega. Na 130 db izmjenjuju se krikovi ptica u opasnosti i glasovi grabežljivaca. Zagledana u ispražnjene krošnje iznad glava gostiju na terasi kafića, u tijelu nesigurnom i nespremnom za užitak, čekaš, znojnih dlanova i van kontrole rastemeljena.

Tvoj će muškarac uskoro ući. Koliko mu od svega reći? Ili se smo prepustiti njegovim riječima?

Kako se ti sjećaš te noći? Ispričaj mi kao da pričaš nekom drugom.

Jesmo li se već poznavali ili smo se te noći upoznali? Gdje sam tada živjela? Koja je to godina? Jesmo li već apsolvirali? Jesmo li na istoj godini?

Znali smo se iz viđenja. Živjela si na onom zavoju – prije nego tramvaj skrene prema studentskim domovima. Pratio sam te kući te noći, snimao na ulici, na tramvajskim tračnicama.

Jesam li imala tada koga? Jesam li te pozvala gore? Ne mogu vjerovati da se ne sjećam ničega.

Tako prolazi noć. Tako započinje priča.

Tvoj te muškarac iznova stvara, pripovijeda, u onoj noći, u vlaku prema Zagrebu, na putu do stana prije 25 godina, i u ovoj. Jesi li zbog toga manje ili više stvarna?

Na čaši hladiš dlanove kao da su tvoji, kao da je tvoj – u njegovom krilu griješ stopala. Ispunjaš si uši njegovim glasom dok čita o sceni, izvedbama iz vašeg vremena:

„Svaka izvedba nužno iščezava i teatrologija je, stoga, možda najsličnija arheologiji, ili forenzici; oslanja se na sjećanja, fotografije, rijetke i nečitljive tragove koji se s vremenom mijenjaju i postaju sve nepouzdaniji.“

Tvoj je koautor i stvoritelj, sva je moć u njegovim riječima i on se napola prisjeća, napola izmišlja, bez ikoga da mu proturječi, vraća tu davnu noć koja vam je oboma potrebna u ovoj, dok sjedite okruženi knjigama, dijagramima, fotografijama.

Pod nesigurnim svjetlom dviju svijeća, čini vam se da još možete biti uzbuđeni, vi ovdašnji i vaša tijela, kao da ćete jedno drugo uvjeriti da je život i nakon svega šifra koju tek treba razbiti i da nikakva forenzika to ne može ni popraviti ni pokvariti, da nema govora o bankrotu, da riječi koje govorite, koje oboje pišete, kao slova na kapcima hazarske princeze, još uvijek mogu i ubiti i uskrsnuti.

Jesu li ptice na Danteovom trgu ponovo u krošnjama? Jesu li zaboravile dnevne glasove grabežljivaca?

Tvoje tijelo smišlja hiljadu sitnih izdaja sve dok se više u njemu ne možeš prepoznati. Ti pronalaziš hiljadu novih načina kako mu se vratiti. I još jedan.

Noć je gotovo proljetna, on ustane tek da promijeni ploču, Mendelssohn violinski koncert – rano počinje kadenca. Ti se nagneš bliže prateći njegov prst na zidu crkve svetog Križa – smjer prve zrake sunca proljetnog ekvinocija, on se jedva primjetno nasmiješi, spreman je čim ga opkoračiš.

Godina što se začinje tamni je rog u koji zavijaš.

Na drugom kraju sve je dalja slika Danteovog trga.

Gubiš osjete u stopalu, u rukama, nešto te briše iz tijela, prst po prst, zglob po zglob, kost po kost; kad se to dovrši – tvoj muškarac – u čemu će te voljeti?

On nježno dubi brazdu u zemlji. Menta, timjan, ružmarin – govori – desno blizu ograde je mini rajčica, bosiljku još treba dati vremena, u zadnjem su redu dvije vrste peršina...

Naslonjena na dovratka balkonskih vrata provjeravaš iznutra: stopala. Listovi. Bedra. Zdjelica. I osim toga – kako je to biti voljena 30 godina?

On mirno zadrži šaku u tvojoj sve dok ti ne ugrije čitavo tijelo, pa ponovno uzme lopaticu i nastavi kopati.

Tvoj muškarac, tvoj muškarac, tvoj muškarac (lijep kao onaj mladi profesor prije 30 godina), tvoj muškarac na ulici, u bolnici, na balkonu, u razredu – kako da te vrati u život? Kako da te zadrži?

Lijeva potkoljenica, stopalo, šake, zapešća – koliko još imate vremena?

Na Danteovom trgu prvo svjetlo zahvaća predmete i oni odaju svoje obrise. Ti se odaješ riječima.

Piše: ne bi ništa analizirao, predviđao, odlučivao.

Na tvom struku kratko žmirne žuto-zeleno svjetalce holtera. Što će sutra očitati liječnik iz ovog trenutka? U dnevniku aktivnosti pacijenta čitaš nazive kolona:

Vrijeme, aktivnost, simptomi

I niže:

Zapišite svaku vrstu bolova.

Zima se predala na Danteovom trgu. Netko uđe u Gospu od milosrđa na kratko i utiša se, netko popije brzi espresso ispred Europskog doma, pa produži. U Trierskoj đaci završavaju s testovima:

Na karti dijela proljetnog neba, označi i imenuj tri zvijezde koje predstavljaju proljetni trokut.

Koji planet rotira u suprotnom smjeru nego Zemlja?

Izračunaj broj fotona emitiranih sa zvijezde Sirius koji upadnu na Zemlji u oko promatrača...

Ništa ne prodire do mumije Danteovog trga. Ništa do tvoje utrnule unutrašnjosti. Još ćeš kratko sjediti na klupi, među hrastovim će granama što se ovlaš dotiču tiho nestajati flažoleti svjetla, a tvoj će muškarac iz Trierske skrenuti u Veronsku, pa Prvomajskom prema trgu.

Nećeš ga dočekati.

Cijelu si vašu priču ispričala sama. Tu si ga započela. Tu ćeš ga i ostaviti. I ne mora on znati. Dovoljno je da jedno zna:

Na Danteovom trgu netko se pita gdje je vatra, a netko je spreman izgorjeti.